

Universiteit Utrecht

Het effect van sociaal kapitaal op de arbeidsmarktparticipatie en de invloed van de buurt

Romi Zalmé (5514959)

Abstract: Deze studie onderzoekt het effect van sociaal kapitaal op de kans op arbeidsmarktparticipatie en de invloed die het wonen in een lage-inkomen buurt hierbij heeft. Sociaal kapitaal wordt in dit onderzoek gemeten door middel van de status van contacten in het sociale netwerk en de dichtheid van het sociale netwerk. Aan de hand van een Linear Probability Model op data van de Nederlandse Levensloopstudie (NELLS) worden de verwachtingen getoetst dat: (1) de hoogte van de status van contacten in het netwerk een positief effect heeft op de kans op arbeidsmarktparticipatie, (2) de dichtheid van het netwerk een negatief effect heeft op de kans op arbeidsmarktparticipatie, en (3) het wonen in een lage-inkomen buurt het positieve effect van de hoogte van de status van contacten in het netwerk verzwakt en het negatieve effect van de dichtheid van het netwerk versterkt. Op basis van de resultaten kan niet bevestigd worden dat de hoogte van de status van contacten een positief effect heeft op de kans op arbeidsmarktparticipatie. Verder kan er niet bevestigd worden dat de dichtheid van het netwerk een negatief effect heeft op de kans op arbeidsmarktparticipatie. Als laatste kan er niet bevestigd worden dat het wonen in een lage-inkomen buurt het effect tussen sociaal kapitaal en de kans op arbeidsmarktparticipatie beïnvloedt.

15 Juni 2018

Bachelorscriptie Sociologie

Scriptiebegeleider: Marcus Kristiansen

Tweede corrector: Joyce Delnoij

Faculteit Sociale Wetenschappen | Universiteit Utrecht

Inhoudsopgave

1. Introductie	1
2. Theoretisch kader	3
2.1 Sociaal kapitaal	3
2.2 Netwerkcompositie	3
2.3 Netwerkstructuur	4
2.4 Invloed van een lage-inkomen buurt	6
3. Data en methode	9
3.1 Dataverzameling	9
3.2 Afhankelijke variabele	10
3.3 Onafhankelijke variabelen	11
3.4 Controle variabelen	12
3.5 Analyse strategie	14
4. Resultaten	15
4.1 Hoofdeffect	16
4.2 Moderatie effect	17
5. Conclusie en discussie	18
Referenties	22
Appendix 1: Logistische regressie-analyse	26

1. Introductie

De uitspraak ‘het gaat niet om wat je weet, maar wie je kent’ zal veel mensen bekend in de oren klinken. Met deze uitspraak wordt het belang van goede connecties benadrukt. Zulke informele contacten kunnen een voordeel bieden op bijvoorbeeld de arbeidsmarkt. Zo blijkt uit onderzoek dat meer dan 50% van de werkende mensen een baan heeft gevonden via contacten in zijn of haar netwerk, en dat 70% van de bedrijven het aanmoedigt om contacten door te verwijzen (Gee et al., 2017; Granovetter, 1973; Topa et al., 2011). Het gaat echter niet alleen om het direct gebruiken van netwerkcontacten, maar ook om de sociale hulpbronnen die toegankelijk worden door deze netwerkcontacten. Dit zogenoemde sociaal kapitaal kan bijdragen aan verschillende economische uitkomsten, zoals een hoger inkomen (Boxman et al., 1991; Marmaros & Sacerdote, 2002) of een hogere beroepsstatus (Lin, 1999). In de wetenschappelijke literatuur wordt echter conflicterend bewijs gevonden of sociale contacten van invloed zijn op arbeidsmarktuitskomsten (Mouw, 2003). Het eerste doel van dit onderzoek is dan ook te onderzoeken wat het effect is van sociaal kapitaal op de arbeidsmarkt.

Over de afgelopen jaren is er steeds meer aandacht gekomen voor de invloed die de samenstelling van een buurt heeft. Niet alleen in Nederland is dit een discussiepunt, maar ook in andere landen in Europa en in de Verenigde. Uit de literatuur wordt duidelijk dat er een zorg is om segregatie en om de negatieve effecten, de zogeheten ‘buurteffecten’, die het leven in een achterstandsbuurt met zich meebrengen (Galster, 2002). Onderzoek op het gebied van buurteffecten focust zich op verschillende aspecten, bijvoorbeeld op deviant gedrag (Odgers et al., 2015), of gezondheidsuitkomsten (Joshi et al., 2017). Dit onderzoek focust zich zoals gezegd op uitkomsten op de arbeidsmarkt. Uit onderzoek blijkt dat inwoners uit sociaaleconomisch achtergestelde buurten het op dit gebied slechter doen dan inwoners uit de ‘betere’ buurten (Van der Klaauw & Van Ours, 2003). De vraag is op welke manier de buurt van invloed is op arbeidsmarktuitskomsten. Een verklaring die in de literatuur wordt gegeven is dat individuen door middel van socialisatieprocessen bepaalde vaardigheden en gedragingen aanleren van hun buren. Wanneer een individu zich omgeeft in een buurt met negatieve rolmodellen, zal dit tot negatieve uitkomsten op de arbeidsmarkt kunnen leiden (Wilson, 1987). Een tweede verklaring is dat inwoners uit achtergestelde buurten worden gestigmatiseerd door werkgevers. Een slechtere buurt heeft vaak een slechte reputatie, wat de sociale stijging van inwoners uit zo’n buurt tegenhoudt in hun kansen op de arbeidsmarkt (Carpenter et al., 1994). Een derde mogelijke verklaring kan gevonden worden in de sociale netwerken van individuen uit een achterstandsbuurt en het sociale kapitaal dat zij in bezit hebben en/of mobiliseren.

Dit laatste punt is de focus van dit onderzoek.

Een groeiend aandeel van de literatuur focust zich op hoe de buurt een effect kan hebben op het sociale netwerk van inwoners en het sociaal kapitaal van inwoners dat daarbij komt kijken. Uit de Amerikaanse literatuur komt naar voren dat de sociale netwerken van individuen uit een achtergestelde buurt minder efficiënt zijn voor het vinden van een baan dan de sociale netwerken van individuen die elders wonen (Wacquant & Wilson, 1989; Wilson, 1987; Smith, 2005, 2008). Hiervoor worden twee verklaringen gegeven, die in deze studie nader besproken zullen worden. Dit huidige onderzoek is wetenschappelijk relevant omdat op Nederlands gebied tot dusver nog maar weinig onderzoek is gedaan naar de relatie tussen buurteffecten, sociaal kapitaal en arbeidsmarktitkomsten. Bestaand onderzoek op dit gebied is daarbij beperkt tot een klein aantal buurten. Deze huidige studie heeft het voordeel beschikking te hebben tot een groot aantal buurten verspreid over Nederland.

Beleid in Nederland investeert al jaren in achtergestelde buurten om concentraties van armoede open te breken en de sociaaleconomische status van de inwoners te verbeteren. Door bijvoorbeeld koopwoningen te bouwen naast de goedkopere sociale huurwoningen zou er een sociaaleconomische mix van bewoners gecreëerd worden, wat ten gunste zou zijn voor met name de bewoners uit een lagere sociaaleconomische klasse. Een van de leidende gedachtes hierachter is dat inwoners met een lagere sociaaleconomische positie door middel van een gemixte buurt toegang krijgen tot de sociale netwerken van de middenklasse, en dit hen betere kansen zou geven op bijvoorbeeld de arbeidsmarkt (CBS, 2011). Theorie achter zulk beleid komt echter uit de Verenigde Staten, gericht op de achterstandsbuurten daar (CBS, 2011; Miltenburg, 2017). Het is daarom ook maatschappelijk relevant om te onderzoeken of deze gedachte in de Nederlandse praktijk ook op gaat.

In dit onderzoek zal er gekeken worden naar het effect van sociaal kapitaal op een specifiek onderwerp met betrekking tot de arbeidsmarkt, namelijk de arbeidsmarktparticipatie. Daarbij wordt onderzocht of het wonen in een lage-inkomen buurt van invloed is op deze relatie. Dit leidt tot de volgende onderzoeksvraag: *“In hoeverre voorspelt sociaal kapitaal de arbeidsmarktparticipatie en wat is hierbij de invloed van het wonen in een lage-inkomen buurt?”*. Deze vraag zal beantwoord worden met behulp van data verkregen van de Nederlandse Levensloopstudie (NELLS).

2. Theoretisch kader

2.1 Sociaal kapitaal

Sociaal kapitaal is gelegen in het sociale netwerk van een individu en in de sociale relaties die een individu uit zijn netwerk haalt. Sociaal kapitaal zijn de voordelen die iemand uit zijn netwerk kan ontleen, zowel economisch, cultureel als symbolisch (Bourdieu, 1985). Het zijn de middelen die ingebed zijn in een sociale structuur en toegankelijk worden en/of gemobiliseerd worden in doelgerichte acties (Lin, 1999). Uit de definitie van sociaal kapitaal blijkt dat het begrip drie bestanddelen omvat: de middelen ingebed in de sociale structuur, de toegankelijkheid tot deze middelen en de mobilisatie van deze middelen. Uit het eerste bestanddeel komt naar voren dat sociaal kapitaal zich refereert aan de inhoud van de contacten, ofwel de compositie van het netwerk. Het tweede bestanddeel verwijst daarentegen naar de structuur van het netwerk. Deze tegenstelling is ook zichtbaar in de literatuur, waar sommige auteurs zich focussen op de middelen die ingebed zijn in het netwerk (De Graaf & Flap, 1988; Hällsten et al., 2017; Lin, 1981; Marsden & Hurlbert, 1988; Quite et al., 2013), ook wel de sociale hulpbronnen genoemd, en andere auteurs zich focussen op de locatie van een individu in het netwerk (Campbell et al., 1986; Coleman, 1988; Granovetter, 1973; Lancee, 2010; Lin et al., 1981; Marsden & Hurlbert, 1988; Putnam, 2000). Het laatste element uit de definitie van Lin (1999), mobilisatie van de sociale hulpmiddelen, is een actie-georiënteerd element welke van belang is bij het inzetten van sociaal kapitaal.

2.2 Netwerk compositie

Een positie op de arbeidsmarkt kan verkregen worden door sociaal kapitaal te halen uit de status van een contactpersoon in het netwerk. *Social Resources Theory* verklaart dit. Lin et al. (1981) focussen zich op de middelen ingebed in het netwerk en zien deze sociale hulpbronnen als de rijkdom, status en macht van de contactpersoon met wie een individu direct of indirect verbonden is. Het gaat in dit geval vaak om de waarde van sociaal kapitaal die een individu uit zijn contactpersoon haalt om op deze manier aan een baan te komen of om mobiliteit te creëren. *Social Resources Theory* rangschikt personen in een hiërarchie op basis van hun rijkdom, status en macht en stelt dat degene aan top van de hiërarchie een voordelige positie hebben in termen van toegang tot en controle over degene onder hen. Zo beschikken zij over meer informatie, bijvoorbeeld over vacatures op banen, en kunnen zij een grotere invloed uitoefenen bij de werving en selectie van personen voor een bepaalde functie. Wanneer een individu een positie op de arbeidsmarkt wilt verkrijgen of zijn positie op de arbeidsmarkt wilt verbeteren, kan hij

dit daarom het beste doen via een contact met een hogere rang in de hiërarchie. Op deze manier zal ego in een ruimere zin aan informatie kunnen komen en eventueel belang hebben bij acties van alter op het gebied van werving en selectie.

Het effect van status van een contactpersoon is in verschillende onderzoeken bestudeerd. Uit onderzoek van Lin et al. (1981) blijkt dat het effect tussen opleidingsniveau en beroepsstatus een indirect effect is dat loopt via de status van de contactpersoon. Marsden & Hurlbert (1988) vinden dat personen die een baan zoeken hun informatie inderdaad halen bij contacten met een hogere rang in de piramide. De Graaf & Flap (1988) repliceren het onderzoek van Lin et al. (1981) voor Nederland en vinden dat ook hier de beroepsstatus van de contactpersoon van invloed is op de beroepsstatus van het individu zelf: hoe hoger de beroepsstatus van de contactpersoon, hoe beter de baan voor het individu. Dit effect is in Nederland echter kleiner dan het effect van Lin et al. (1981) in de Verenigde Staten vonden. Quite et al. (2013) onderzochten dit verband voor mannen in Nederland en vonden net als De Graaf & Flap (1988) dat het inzetten van sociaal kapitaal om aan een baan te komen alleen tot een hogere status leidt wanneer de contactpersoon een hoge status heeft. Hällsten et al. (2017) onderzochten het effect van het sociale netwerk van jongeren in Zweden op de werkloosheid onder jongeren en vonden dat het risico op werkloosheid negatief geassocieerd is met het hebben van vrienden met een hogere beroepsstatus. Het hebben van meer vrienden met een hogere status in het sociale netwerk leidt dus tot een kleinere kans op werkloosheid. Op basis van de onderbouwing van de *Social Resources Theory* en bovenstaande bevindingen is de verwachting dat individuen die zich in een netwerk bevinden bestaande uit personen met een hogere status een voordeel hebben in hun kans op arbeidsmarktparticipatie. Dit leidt tot onderstaande hypothese:

H1: “Er is een positieve relatie tussen de hoogte van de status van contacten in het sociale netwerk van een individu en zijn kans op arbeidsmarktparticipatie”.

2.3 Netwerkstructuur

De structuur van het netwerk van een individu is een tweede aspect dat van invloed kan zijn op de arbeidsmarktparticipatie. Netwerkstructuur verwijst naar het bereik van netwerkconnecties van een individu. Dit bereik verwijst als eerste naar het aantal connecties dat een individu heeft in zijn netwerk, ofwel de grootte van het netwerk. De grootte van het netwerk heeft een positief effect op de sociaaleconomische status van een individu (Campbell et al., 1986). Ten tweede verwijst het bereik van netwerkconnecties van een individu naar het aantal connecties in het

netwerk dat nauw met elkaar verbonden is en naar de proportie van connecties waarmee een individu zwak verbonden is. Putnam (2000) onderscheidt ‘*bonding*’ sociaal kapitaal van ‘*bridging*’ sociaal kapitaal. *Bonding* sociaal kapitaal weerspiegelt de mate van sociale verbondenheid die een individu heeft met anderen in zijn directe omgeving. Een netwerk met een hoge mate van *bonding* is een dicht en gesloten netwerk, waar alle leden van het netwerk nauw met elkaar verbonden zijn (Coleman, 1988). *Bridging* sociaal kapitaal daarentegen weerspiegelt de mate waarin een individu connecties heeft met anderen buiten zijn eigen directe netwerk. Het verwijst naar de connecties tussen verschillende sociale netwerken. Volgens Putnam (2000) hebben deze *bridging* connecties een voordeel omdat deze ervoor zorgen dat unieke informatie en kansen binnen het bereik van een individu komen. In een netwerk gekenmerkt door een hoge mate van dichtheid daarentegen blijft dezelfde informatie binnen het netwerk rondcirculeren en komt er geen nieuwe informatie het netwerk binnen. Burt (2004) stelt daarbij dat individuen die verbonden zijn met verschillende netwerken in hogere mate geconfronteerd worden met alternatieve manieren van denken, waardoor ze meer opties hebben om uit te kiezen en dit onder andere kan leiden tot het ontstaan van goede ideeën. Op deze manier kunnen positieve uitkomsten voor de arbeidsmarktparticipatie worden verwacht. Lancee (2010) heeft het effect van *bonding* en *bridging* getoetst voor immigranten in Nederland. Uit het onderzoek komt naar voren dat *bridging* sociaal kapitaal een positief effect heeft voor uitkomsten op de arbeidsmarkt. *Bonding* sociaal kapitaal heeft daarentegen geen enkel effect op de arbeidsmarkt. Een hoge mate van dichtheid in een netwerk is een indicator voor vertrouwen en solidariteit, maar biedt geen nieuwe waardevolle informatie (Lancee, 2010).

Bridging connecties kunnen gezien worden als “*weak ties*”. Granovetter (1973) onderzocht de kracht van zwakke banden en concludeerde dat het deze banden zijn die van voordeel zijn op de arbeidsmarkt. Een individu in een netwerk met alleen maar sterke banden zit gesloten in een dicht netwerk, waar informatie binnen blijft rondcirculeren. Om nieuwe informatie, ideeën en invloeden te bereiken heeft een individu zwakke banden nodig. Deze zwakke banden geven een individu toegang tot nieuwe netwerken met een nieuwe inhoud, wat kansen biedt voor mobiliteit (Granovetter, 1983). Lin et al. (1981) vonden dat door het gebruik van zwakke banden individuen hun kansen vergroten op toegang tot niveaus in de sociale structuur die anders zijn dan die van henzelf. Zwakke banden vergroten dus de kans om een contactpersoon met een hogere status te bereiken, wat vervolgens een direct effect heeft op de beroepsstatus. Volgens Lin et al. (1981) is het effect van zwakke banden op beroepsstatus dus een indirect effect. Marsden & Hurlbert (1988) vonden eveneens dat contacten bereikt via zwakke banden vaker van hogere status zijn dan contacten bereikt via sterke banden. Waar Lin

et al. (1981) vonden dat dit effect alleen aanwezig is voor lage-status individuen, vonden Marsden & Hurlbert hier geen onderscheid in: zwakke banden leiden tot contactpersonen met een hogere status, ongeacht de status van de individu zelf. Op basis van bovenstaande argumentatie valt te verwachten dat de dichtheid van een netwerk voor negatieve uitkomsten op de arbeidsmarkt zorgt. Dit leidt tot de onderstaande hypothese:

H2. “Er is een negatieve relatie tussen de dichtheid van het sociale netwerk van een individu en zijn kans op arbeidsmarktparticipatie”.

2.4 Invloed van een lage-inkomen buurt

De buurt waarin iemand woont heeft invloed op de middelen ingebed in het netwerk en op het bereik van de netwerkconnecties (Pinkster, 2009; Smith, 2005, 2008; Wacquant & Wilson, 1989; Wilson, 1987). *Social Isolation Theory* geeft hier een verklaring voor. Wilson (1987) stelt dat het leven in buurt met achterstand in termen van armoede leidt tot sociale isolatie, wat vervolgens leidt tot negatieve gevolgen voor uitkomsten op de arbeidsmarkt. Met sociale isolatie wordt het gebrek aan contact of aanhoudende interactie met individuen en instellingen die de ‘mainstream’ samenleving vertegenwoordigen bedoeld (Wilson, 1987). Met mainstream individuen en instellingen doelt hij op individuen uit de werkende middenklasse en de instellingen die door deze groep worden ondersteund. Achterstandsbuurtten isoleren de inwoners van zulke mainstream individuen en instellingen, waardoor zij toegang tot informele contactpersonen mislopen. Wilson (1987) veronderstelt hierbij dat zulke informele contacten essentieel zijn voor het vinden van een baan, vooral aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Een sociaaleconomisch divers netwerk kan individuen uit een achterstandswijk namelijk van meer en betere informatie over banen voorzien en bezit tevens meer invloed om mensen te helpen bij het vinden van een baan. Wanneer een netwerk van een individu uit voornamelijk ongeschoolde en werkloze netwerkliden bestaat zal dit de kansen om een (betere) baan te vinden juist beperken, door het gebrek aan zulke informatie en invloed. Hoe meer achterstand de buurt heeft in termen van armoede, hoe kleiner het netwerk en hoe meer de toegang tot diverse sociaaleconomische contacten daalt (Wilson, 1987). Uit onderzoek van Wacquant en Wilson (1989) komt naar voren dat de connecties die bewoners uit een arme buurt hebben, van mindere waarde zijn. De connecties zijn van lagere status in termen van opleidingsniveau, waardoor zij minder sociaal kapitaal bevatten. Uit bovenstaande argumentatie blijkt dat zowel de compositie van het netwerk en de netwerkstructuur van inwoners uit een achterstandsbuurt kunnen leiden tot een slechtere arbeidsmarktpositie.

Eerder onderzoek in Nederland toont het effect van sociale isolatie aan. Uit onderzoek van Pinkster (2009) komt naar voren dat het wonen in een lage-inkomen buurt een negatief effect heeft op de arbeidsmarktpositie. Dit kan verklaard worden door de mate van sociaaleconomische diversiteit van het sociale netwerk. Inwoners uit een lage-inkomen buurt beschikken over een minder sociaaleconomisch divers netwerk dan inwoners uit een gemengde buurt met zowel lage als hoge inkomens. Inwoners uit een gemengde buurt worden zo over een grotere verscheidenheid aan informatie voorzien, wat gunstig is voor uitkomsten op de arbeidsmarkt (Pinkster, 2009). Daarbij komt naar voren dat het juist de inwoners uit een lage-inkomen buurt zijn die meer gebruik maken van informele contacten bij het vinden van een baan en dat deze contacten vaak uit dezelfde buurt komen.

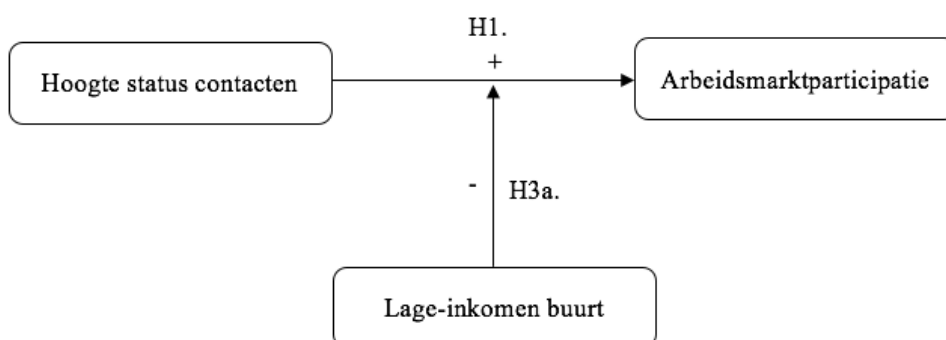
De literatuur laat echter geen eenduidigheid zien over het mechanisme sociale isolatie als verklaring. Hier kom ik op het laatste element uit de definitie van Lin (1999): het mobiliseren van de middelen. Niet elk persoon in bezit van rijk sociaal kapitaal wordt verwacht hier zijn voordeel uit halen of het te mobiliseren (Lin, 1999). Smith (2005, 2008) stelt dat het effect tussen armoede in een buurt en een lagere arbeidsmarktpositie niet wordt veroorzaakt door sociale isolatie, ofwel de tekortkomingen in het aantal connecties en/of sociaaleconomische diversiteit van het netwerk, maar doordat de sociale context de activatie van sociaal kapitaal beïnvloedt. Onder activatie van sociaal kapitaal verstaat Smith: “een reeks van aanhoudende wederzijdse uitwisselingen waarbij individuen elkaar instrumentele of expressieve hulp verstrekken” (Smith, 2005, p. 4). Mobilisatie van sociaal kapitaal betekent in dit geval dat de verschillende partijen bereid zijn om deel te nemen in een uitwisseling als deze. Proactieve contacten zijn hierbij van belang. In een achterstandsbuurt blijft effectieve mobilisatie echter achterwegen. Contactpersonen uit het netwerk van een individu in een achterstandswijk zijn terughoudend in het geven van hulp bij het vinden van een baan. Uit het onderzoek van Smith (2005) blijkt dat potentiële baancontacten sceptisch en wantrouwig zijn tegenover degene die een baan zoeken. Zo vreesden contacten dat hun eigen reputatie bij werkgevers negatief beïnvloedt zou worden en dat dit negatieve gevolgen zou meebrengen voor hun eigen vooruitzichten op de arbeidsmarkt. Een deel van de contacten beweerden bijvoorbeeld dat degene zonder baan de motivatie en vastberadenheid mist om door te zetten wanneer ze met een aanbod zouden komen, wat tot frustraties en verspilde tijd voor de contacten leidt. Verder gaven contacten aan bezorgd te zijn dat de werkzoekende te behoeftig zou zijn en ze uiteindelijk niet alleen verantwoordelijk zijn om een baan te vinden voor dit persoon, maar ook om ervoor te zorgen dat dit persoon zal blijven werken wanneer hij of zij eenmaal werkt. Contacten gaven aan dat hen stress en spanningen oplevert in hun eigen leven. Als laatste gaven

contacten aan dat ze bang waren dat de werkzoekende te onverantwoordelijk zal zijn op het werk. Zo vreesden contacten bijvoorbeeld dat hun verwijzing zich ongepast zou gedragen op het werk, niet productief genoeg zou zijn of zich disrespectvol zal gedragen tegenover personen met autoriteit. Al met al hebben de contacten er weinig vertrouwen in dat ze er zelf niet slechter van af komen wanneer ze een werkzoekende helpen met het vinden van werk. Deze contacten bleken dan ook onwilliger te zijn in het geven van hulp. De mate van armoede in de buurt bleek een bepalende factor te zijn in deze onwilligheid. In een buurt met een hoge mate van armoede gaf 77% van de contacten aan onwillig te zijn in het geven van hulp, terwijl in een buurt met een lage mate van armoede slechts 53% van de contacten onwillig bleek te zijn. In een buurt met een hogere mate van armoede werd het geven van hulp als meer risicovol gezien, omdat de angst voor bovenstaande gedragingen groter is (Smith, 2005, 2008).

Op basis van bovenstaande argumentatie is de verwachting dat het wonen in een lage-inkomen buurt negatieve consequenties heeft in de relatie tussen sociaal kapitaal en de arbeidsmarktparticipatie. In dit paper wordt sociaal kapitaal gemeten door middel van de status van contacten in het netwerk enerzijds en de dichtheid van het netwerk anderzijds. Dit leidt als eerste tot de volgende hypothese wat betreft de invloed van de buurt:

H3a. “Het positieve effect van de hoogte van de status van contacten in het sociale netwerk van een individu op zijn kans op arbeidsmarktparticipatie wordt verzwakt door het wonen in een lage-inkomen buurt”.

In figuur 1 zijn de verwachte verbanden en hun richtingen schematisch weergegeven

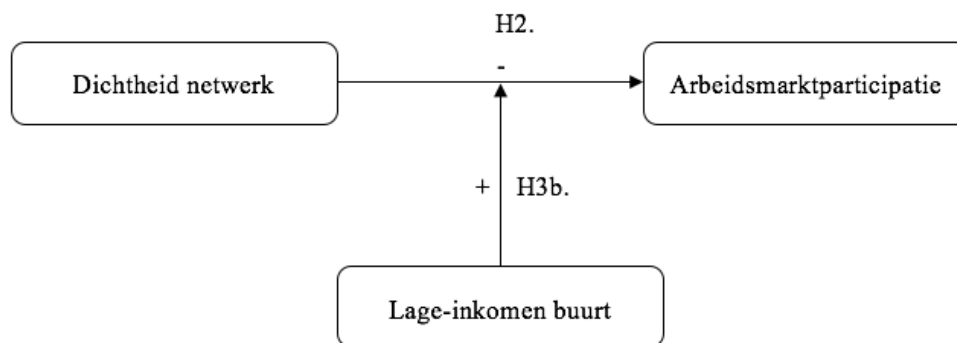

Figuur 1. Verwachte verbanden tussen hoogte status contacten, arbeidsmarktparticipatie en lage-inkomen buurt.

Met betrekking tot de dichtheid van het netwerk leidt dit tot de volgende hypothese wat betreft de invloed van de buurt:

H3b. “Het negatieve effect van de dichtheid van het sociale netwerk van een individu op zijn kans op arbeidsmarktparticipatie wordt versterkt door het wonen in een lage-inkomen buurt”.

In figuur 2 zijn de verwachte verbanden en hun richtingen schematisch weergegeven

Figuur 2. Verwachte verbanden tussen dichtheid netwerk, arbeidsmarktparticipatie en lage-inkomen buurt.

3. Data en methode

3.1 Databeschrijving

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van de data van de Nederlandse Levensloopstudie (NELLS; De Graaf et al., 2010). NELLS is een grootschalige longitudinale dataset welke is uitgevoerd met het doel informatie te verkrijgen over de leefsituatie van de Nederlandse bevolking en meer te weten te komen over welke meningen er bij de mensen leven. Het onderzoek richt zich op de bevolking tussen de 15 en 45 jaar en kent een *oversample* van respondenten met een Turkse en Marokkaanse achtergrond. NELLS bestaat uit twee *waves*, waarvan data van de eerste *wave* is verzameld in 2009 en data van de tweede *wave* in 2013. In dit onderzoek wordt uitsluitend gebruik gemaakt van de eerste *wave*. Om de data van de eerste *wave* te verzamelen is er gebruik gemaakt van een tweedelige gestratificeerde steekproef. De eerste fase betrof een quasi-willekeurige steekproef van 35 gemeenten naar regio en urbanisatiegraad. Dataverzameling is in deze fase niet geheel willekeurig omdat de vier grootste steden van Nederland (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) meegenomen moesten worden in het onderzoek om een representatief beeld te krijgen van het aantal Turken en Marokkanen in de populatie. De tweede fase betrof een willekeurige steekproef uit het

bevolkingsregister, gebaseerd op leeftijd en het geboorteland van de respondent en zijn of haar ouders.

Het verzamelen van de data van NELLS bestond uit twee onderdelen. Het eerste onderdeel betrof een mondeling (*face-to-face*) interview, welke zich richtte op de sociaaleconomische en sociaal-demografische achtergrond van de respondent. Het tweede onderdeel betrof een vragenlijst die de respondent zelf moest invullen. Deze vragenlijst had betrekking op de normen en waarden, houdingen, bekwaamheid en de sociale integratie van de respondent. De totale respons van het onderzoek was 52%. Dit percentage is vergelijkbaar met soortgelijke mondelinge interviews in Nederland (De Graaf et al. 2010). De respons was het hoogste onder de Nederlanders (56%), lager voor de Turkse migranten (50%) en het laagste voor de Marokkaanse migranten (46%). De lagere respons onder migrantengroepen wordt verklaard door het feit dat zij moeilijker te bereiken waren, minder vaak bereid waren mee te werken aan het onderzoek en door taalproblemen die zij ondervinden bij de interviews.

Verder zijn oudere respondenten en Marokkaanse vrouwen oververtegenwoordigd en is het Westelijke deel van Nederland ondervertegenwoordigd. In totaal hebben er 5312 respondenten deelgenomen aan het onderzoek, welke zijn verspreid over 256 buurten. In dit onderzoek wordt alleen gekeken naar de respondenten van 18 jaar en ouder, waardoor er 4883 respondenten overblijven. De ondergrens van 18 jaar is gekozen omdat er aangenomen wordt dat personen vanaf deze leeftijd actief zijn op de arbeidsmarkt en in onderzoeken naar uitkomsten op de arbeidsmarkt in Nederland wordt deze ondergrens veelal aangehouden (Lancee, 2010; Pinkster, 2009; Quite et al., 2013). Verder worden de respondenten die missende informatie hebben op tenminste één van de gebruikte variabelen uit de analyses gefilterd. Bij de operationalisering van de variabelen zal dit verder worden gespecificeerd. In totaal blijven er 3032 respondenten over voor dit onderzoek.

3.2 Afhankelijke variabele

Arbeidsmarktparticipatie. De afhankelijke variabele arbeidsmarktparticipatie wordt geoperationaliseerd aan de hand van drie vragen. Ten eerste is respondenten gevraagd: “*Bent u ooit gaan werken na het verlaten van het dagonderwijs?*”. Respondenten konden hierbij kiezen uit de volgende antwoordmogelijkheden: (1) *ja*, (2) *nee*. De tweede vraag die wordt gebruikt bij het operationaliseren van de afhankelijke variabele is: “*Heeft u sinds uw eerste baan altijd gewerkt?*”. Respondenten konden kiezen uit de volgende antwoordmogelijkheden: (1) *voortdurend gewerkt*, (2) *enige tijd niet gewerkt*. De derde vraag die wordt gebruikt bij het operationaliseren van de afhankelijke variabele is als volgt: “*Verricht u op dit moment betaalde*

arbeid?”. Respondenten hadden bij het antwoorden van deze vraag de keuze de keuze uit de volgende twee mogelijkheden: (ja), (2) nee. Door middel van *routing* in de vragenlijst zijn respondenten ten minste één keer naar hun werksituatie gevraagd. Hieruit is de variabele arbeidsmarktparticipatie aangemaakt. Deze variabele is zo gemaakt opdat antwoordcategorie ‘geen arbeidsmarktparticipatie’ = 0 en ‘arbeidsmarktparticipatie’ = 1. In totaal heeft deze variabele één missende waarde.

3.3 Onafhankelijke variabelen

Sociaal kapitaal. De onafhankelijke variabele sociaal kapitaal wordt in deze studie onderzocht aan de hand van de hoogte van de status van contacten in het sociale netwerk van een individu en de dichtheid van het sociale netwerk van een individu. Respondenten zijn gevraagd maximaal vijf namen te noteren van personen waarmee zij in de afgelopen zes maanden belangrijke, persoonlijke zaken bespraken. Op deze manier wordt het persoonlijke sociale netwerk van de respondenten gemeten.

De hoogte van de status van contacten in het sociale netwerk van een individu wordt vervolgens geoperationaliseerd aan de hand van het opleidingsniveau van de vijf genoemde namen. Respondenten konden hierbij kiezen uit de volgende antwoordcategorieën: (1) lagere school niet afgemaakt of niet gevolgd, (2) lagere school, (3) lager beroepsonderwijs, vmbo, (4) mavo (of vmbo-t), (5) middelbaar beroepsonderwijs, (6) havo, vwo, gymnasium, (7) hoger beroepsonderwijs, (8) universiteit, (9) buitenlandse opleiding niet in te delen, namelijk ..., (10) weet niet. In totaal waren er 174 respondenten die *weet niet* hebben ingevuld. Deze respondenten worden niet meegenomen in de analyse. Verder waren er 191 respondenten die *buitenlandse opleiding* hebben ingevuld. Deze respondenten worden ook niet meegenomen in de analyse, omdat uit deze keuzemogelijkheid niet kan worden opgemaakt op welk Nederlands niveau de opleiding waar de respondent op duidt het meeste lijkt. Voor het operationaliseren van sociaal kapitaal wordt de ordinale variabele *opleidingsniveau* behandeld als een continue variabele. Op deze manier kan voor iedere respondent het gemiddelde opleidingsniveau van de vijf vrienden berekend worden, waardoor er gekeken kan worden of een hoger gemiddeld opleidingsniveau van contacten in het netwerk leidt tot een verhoogde kans op arbeidsmarktparticipatie. In de analyse worden alleen de respondenten meegenomen die ten minste één geldige score hebben op de vijf genoemde namen.

Om de dichtheid van het netwerk te meten wordt in dit onderzoek gekeken naar het aantal onderlinge vrienden in het sociale netwerk. Deze structuur-gebaseerde meting legt het idee van *bonding* en *bridging* connecties tussen verschillende netwerken vast om zo de

dichtheid te bepalen (Gee et al. 2017). De dichtheid van het netwerk wordt geoperationaliseerd aan de hand van de volgende vraag: “*Hoe goed kennen deze mensen elkaar?*”. Respondenten hadden de volgende antwoordmogelijkheden: (1) *ze kennen elkaar allemaal*, (2) *de meeste kennen elkaar*, (3) *enkele kennen elkaar*, (4) *de meeste kennen elkaar niet*, (5) *niemand kent elkaar*. Voor het interpreteren van de variabele zijn de antwoordcategorieën omgezet zodat een hogere waarde op de variabele gekenmerkt wordt door een hogere mate van dichtheid van het netwerk. Omdat een deel van de respondenten maximaal één naam opgegeven heeft, waren er op deze variabele in totaal 1729 missende waarden.

% Lage-inkomen ontvangers in de buurt. Om de variabele lage-inkomen buurt te operationaliseren wordt in dit onderzoek gebruik gemaakt van de variabele die het percentage inkomen ontvangers in de buurt met een inkomen lager dan 40% van de nationale inkomensverdeling (CBS, 2007). Op deze variabele waren 2 missende waarden.

3.4 Controle variabelen

In dit onderzoek worden de variabelen *etniciteit*, *opleidingsniveau*, *leeftijd* en *geslacht* als controle variabelen meegenomen.

Etniciteit. De eerste controlevariabele is etniciteit, wat veelal samenhangt met het sociaal kapitaal dat een individu in zijn bezit heeft (Verhaeghe, 2011). Respondenten zijn gevraagd waar zij zelf, hun ouders en hun grootouders vandaan komen. Aan de hand van deze vraag heeft NELLS de respondenten geclassificeerd op basis van herkomstland en eerste- of tweede generatie allochtoon: (1) *Marokkaans, eerste generatie*, (2) *Marokkaans, tweede generatie*, (3) *Turks, eerste generatie*, (4) *Turks, tweede generatie*, (5) *Niet-Westers, eerste generatie*, (6) *Niet-Westers, tweede generatie*, (7) *Westers, eerste generatie*, (8) *Westers, tweede generatie*, (9) *Nederlandse afkomst*. De variabele is omgezet naar drie dummy variabelen: *Westerse allochtonen*, *Niet-Westerse allochtonen* en *autochtonen*. Onder *Westerse allochtonen* vallen de respondenten met de waardes 7 en 8. Onder *Niet-Westerse allochtonen* vallen de respondenten met de waardes 1, 2, 3, 4, 5 en 6. Onder *autochtonen* vallen de respondenten met de waarde 9.

Eigen opleiding. Als tweede wordt er gecontroleerd voor het opleidingsniveau van de respondent, omdat het opleidingsniveau vaak is gebleken van invloed te zijn op de arbeidsmarktparticipatie (Kerckhof, 2002) en het opleidingsniveau van een individu samenhangt met zijn of haar sociaal kapitaal (Helliwell & Putnam, 2007; Huang et al, 2009). Respondenten is gevraagd welke opleiding zij op dit moment volgen of welke opleiding zij

hebben gevolgd en of zij deze opleiding met een diploma hebben afgerond. Respondenten hadden de volgende antwoordmogelijkheden: (2) *lagere school*, (3) *lbo, vbmo-kb/bbl*, (4) *mavo, vmbo-tl*, (5) *havo*, (6) *vwo/gymnasium*, (7) *mbo-kort (kmbo), primair leerlingwezen, bol/bbl niveau 1 of 2*, (8) *mbo-tussen/lang (mbo), secundair/tertiar leerlingwezen, bol/bbl niveau 3 of 4*, (9) *hbo*, (10) *universiteit (bachelor)*, (11) *universiteit (master, doctoraal)*, (12) *promotietraject*, (13) *buitenlandse opleiding, niet goed in te delen, lager onderwijs*, (14) *buitenlandse opleiding, niet goed in te delen, middelbaar onderwijs*, (15) *buitenlandse opleiding, niet goed in te delen, hoger onderwijs*, (16) *geen opleiding*. Voor dit onderzoek wordt deze variabele behandeld als een continue variabele. De categorieën zijn omgezet zodat 'geen opleiding' = 1, 'lagere school' = 2 'lbo, vbmo-kb/bbl' = 3 'mavo, vmbo-tl' = 4, 'havo' = 5, 'vwo/gymnasium' = 6, 'mbo-kort (kmbo), primair leerlingwezen, bol/bbl niveau 1 of 2' = 7, 'mbo-tussen/lang (mbo), secundair/tertiar leerlingwezen, bol/bbl niveau 3 of 4' = 8 hbo, 'universiteit (bachelor)' = 10, 'universiteit (master, doctoraal)' = 11 en 'promotietraject' = 12. Respondenten met een buitenlandse opleiding of diploma worden ook hier niet meegenomen in de analyse.

Leeftijd en geslacht. Als laatste wordt er gecontroleerd voor leeftijd en geslacht, omdat uit onderzoek naar voren komt dat zowel geslacht als leeftijd een rol speelt in de toegang tot sociaal kapitaal (Tubergen & Volker, 2014). Uit de studie van Tubergen & Volker blijkt dat jongeren en vrouwen minder toegang hebben tot sociaal kapitaal. Daarbij blijft de arbeidsmarktparticipatie van vrouwen vaker achter bij die van de mannen, vooral vanaf de leeftijd van 30, wanneer een deel van de vrouwen ophoudt met werken wanneer er kinderen komen (CBS, 2018). Respondenten zijn gevraagd hun leeftijd in jaren in te vullen. Aan de hand van deze vraag wordt de variabele *leeftijd* geoperationaliseerd. Voor de variabele *geslacht* is een dummy variabele aangemaakt (man = 1).

Tabel 1: Beschrijvende statistieken

	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaard-deviatie
Arbeidsmarktparticipatie	0	1	.67	
Hoogte status van contacten	1	8	5.22	1.47
Dichtheid van het netwerk	1	5	4.59	.86
% lage-inkomen ontvangers in de buurt	19	57	41.97	5.59
Etniciteit				
Westerse allochtoon	0	1	.05	
Niet-Westerse allochtoon	0	1	.37	
Autochtoon	0	1	.58	
Opleidingsniveau	1	12	5.76	2.74
Geslacht (man=1)	0	1	.38	
Leeftijd	18	49	32	8.13

N=3032

3.5 Analyse strategie

Voor het toetsen van de hypothesen wordt een Linear Probability Model (LPM), ofwel een lineaire regressie met een binaire afhankelijke variabele, uitgevoerd. Hier is voor gekozen omdat een LPM het mogelijk maakt om de geschatte effecten over verschillende modellen te kunnen vergelijken (Mood, 2009). Dit geldt ook voor het vergelijken van de interactie-effecten en de controlevariabelen. Het alternatief, een logistische regressieanalyse, maakt problematische assumpties over de standaardfout, waardoor deze vergelijkingen niet gemaakt kunnen worden (Mood, 2009). Omdat er veelal gebruik gemaakt wordt van een logistische regressie-analyse wanneer er sprake is van een binaire afhankelijke variabele, zullen tevens de resultaten van een logistische regressie-analyse gepresenteerd worden¹. Zo kan er gecontroleerd worden of de significantie van de resultaten van de LPM in overeenstemming is met die van de logistische regressie-analyse.

In totaal zullen er drie modellen worden getoetst. In model 1 worden de effecten van de onafhankelijke variabelen ‘hoogte van de status van contacten in het netwerk’ en ‘dichtheid van het netwerk’ op de afhankelijke variabele ‘arbeidsmarktparticipatie’ getoetst. In model 2 wordt de variabele ‘% lage-inkomen ontvangers in de buurt’ toegevoegd. Voor deze variabele is een interactieterm aangemaakt, welke wordt toegevoegd in de regressieanalyse. In model 3 worden

¹ Zie resultaten van de logistische regressie-analyse in appendix 1.

de controlevariabelen toegevoegd aan de analyse, om te controleren of de effecten onveranderd blijven.

Er worden over het algemeen drie problemen voor een LPM genoemd (Mood, 2010). Als eerste is er de mogelijkheid dat de voorspelde kansen hoger dan 1 of lager dan 0 zijn, ofwel buiten het bereik liggen. Dit is in dit onderzoek echter niet het geval. Een tweede probleem is het probleem van heteroscedasticiteit. Om de assumptie van homoscedasticiteit te toetsen is er gekeken naar de plot van de voorspelde waardes versus de residuen. Hieruit blijkt dat de assumptie van homoscedasticiteit in dit onderzoek niet wordt geschonden. Een derde probleem is misspecificatie van de functionele vorm. In dit onderzoek is dit echter geen probleem, omdat de interesse vooral ligt in de significantie en de richting van het effect en niet per se in de niet-lineariteit van de relatie.

Resultaten van de LPM en de logistische regressie-analyse komen met elkaar overeen, wat leidt tot dezelfde conclusies als die hieronder worden weergegeven.

4. Resultaten

Voorafgaand aan het toetsen van de hypotheses is onderzocht of de twee onafhankelijke variabelen van sociaal kapitaal met elkaar correleren. Uit de resultaten blijkt dat de interpretatiekracht van het verband tussen de twee onafhankelijke variabelen zwak is, $r = .13$. De correlatie is significant, $p < .001$. Dit betekent dat de twee vormen van sociaal kapitaal niet hetzelfde meten. Voorafgaand aan het interpreteren van de resultaten van de LPM is gecontroleerd op multicollineariteit tussen de onafhankelijke variabelen. Omdat de waardes van VIF onder de aanvaardbare grens van 10 liggen en de waardes *tolerance* niet kleiner zijn dan 0.1, zal multicollineariteit in dit onderzoek hoogstwaarschijnlijk geen belemmering vormen bij het interpreteren van de resultaten van de LPM.

In tabel 2 zijn de resultaten van de LPM voor de drie modellen weergegeven. Om de relatieve kwaliteit van de modellen te schatten is er gekeken naar het *Akaike information criterion* (AIC). AIC schat de kwaliteit van elk model, ten opzichte van elk van de andere modellen. Het model met de laagste AIC-waarde wordt gezien als het best passende model (Akaike, 1973). In dit onderzoek heeft model 3, met een AIC-waarde van -4942,812, de laagste AIC-waarde ten opzichte van de andere modellen. Model 3 wordt in dit onderzoek dan ook als het leidende model beschouwd.

Tabel 2. Linear probability model met de voorspelde kans op arbeidsmarktparticipatie

	Model 1		Model 2		Model 3	
	B	S.E.	B	S.E.	B	S.E.
Constante	.415***	.033	.428***	.033	.509***	.049
Hoogte status van contacten	.053***	.006	.050***	.006	.005	.006
Dichtheid van het netwerk	.018	.010	.016	.010	.011	.010
% Lage-inkomen ontvangers in de buurt			-.008***	.002	-.007***	.001
Hoogte status van contacten * % lage-inkomen ontvangers in de buurt			.002	.002	.001	.001
Dichtheid van het netwerk * % lage-inkomen ontvangers in de buurt			-.001	.002	-.001	.002
Etniciteit						
Westerse allochtoon					-.190***	.038
Niet-Westerse allochtoon					-.133***	.018
Autochtoon					ref.	ref.
Opleidingsniveau					.037***	.003
Geslacht (man=1)					.132***	.016
Leeftijd					-.003**	.001

Notes: N=3032; *p<.05, **p<.01, ***p<.001; tweezijdig getoetst; gepresenteerde effecten zijn ongestandaardiseerd.

4.1 Hoofdeffecten

De resultaten van de LPM in model 1 laten zien dat de hoogte van de status van contacten in het netwerk significant voorspellend is voor de kans op arbeidsmarktparticipatie, $b = .053$, $t = 9.17$, $p < .001$. Verder laat model 1 zien dat de dichtheid van het netwerk niet significant voorspellend is voor de kans op arbeidsmarktparticipatie, $b = .018$, $t = 1.84$, $p = .066$. Model 2 laat zien dat na het toevoegen van de interactie-effecten, de hoogte van de status van contacten in het netwerk nog steeds significant voorspellend is voor de kans op arbeidsmarktparticipatie, $b = .050$, $t = 8.61$, $p < .001$. De dichtheid van het netwerk is in dit model wederom niet significant voorspellend voor de kans op arbeidsmarktparticipatie, $b = .016$, $t = 1.63$, $p = .104$.

Model 3 laat zien dat na het toevoegen van de controlevariabelen, de hoogte van de status van contacten in het netwerk niet meer significant voorspellend is voor de kans op arbeidsmarktparticipatie, $b = .005$, $t = .723$, $p = .470$. Op basis van deze resultaten kan hypothese 1 niet bevestigd worden. Verder laat model 3 zien dat na het toevoegen van de controlevariabelen, de dichtheid van het netwerk niet significant voorspellend is voor de kans op arbeidsmarktparticipatie, $b = .060$, $t = .843$, $p = 0.399$. Op basis van deze resultaten kan ook hypothese 2 niet bevestigd worden.

4.2 Moderatie effecten

Het derde model laat zien dat er geen interactie-effect is van de hoogte van de status van contacten in het netwerk en het wonen in lage-inkomen buurt op de kans op arbeidsmarktparticipatie, $b = .001$, $t = .885$, $p = .376$. Dit betekent dat het effect van de hoogte van de status van contacten in het netwerk op de kans op arbeidsmarktparticipatie niet afhankelijk is van het wonen in een lage-inkomen buurt. Op basis van deze resultaten kan hypothese 3a niet bevestigd worden. Daarnaast laten de resultaten in het derde model zien dat er geen interactie-effect is van de dichtheid van het netwerk en het wonen in een lage welvaart buurt op de kans op arbeidsmarktparticipatie, $b = -.001$, $t = -.694$, $p = .488$. Deze resultaten laten zien dat het effect van de dichtheid van het netwerk op de kans op arbeidsmarktparticipatie niet wordt beïnvloed door het wonen in een lage-inkomen buurt. Ook hypothese 3b kan op basis van deze resultaten dus niet bevestigd worden. Er wordt echter wel een direct negatief effect gevonden tussen het wonen in een lage-inkomen buurt en de kans op arbeidsmarktparticipatie, $b = -.008$, $t = -5.366$, $p < .001$. Dit zou kunnen betekenen dat het wonen in een lage-inkomen buurt leidt tot een verlaagde kans op arbeidsmarktparticipatie. Het is in dit geval echter zeer aannemelijk dat hier sprake is van een causaliteitsprobleem, en dat het niet participeren op de arbeidsmarkt leidt tot het wonen in een lage-inkomen buurt.

Het derde model laat verder zien dat de controlevariabele opleidingsniveau significant voorspellend is voor de kans op arbeidsmarktparticipatie, $b = .037$, $t = 11.695$, $p < .001$. Dit betekent dat wanneer het opleidingsniveau met één eenheid stijgt, de kans op arbeidsmarktparticipatie met 3.7% stijgt. Ook etniciteit blijkt uit de resultaten een significante voorspeller voor de kans op arbeidsmarktparticipatie. Westerse allochtonen hebben een 19% kleinere kans op arbeidsmarktparticipatie dan allochtonen, $b = -.190$, $t = -4.958$, $p < .001$ en Niet-Westerse allochtonen hebben een 13.3% kleinere kans op arbeidsmarktparticipatie dan allochtonen, $b = -.133$, $t = -7.441$, $p < .001$. Verder blijkt uit de resultaten dat mannen een 13.2%

grotere kans hebben op arbeidsmarktparticipatie dan vrouwen, $b = .132$, $t = 8.114$, $p < .001$. Als laatste blijkt leeftijd een significante voorspeller te zijn voor de kans op arbeidsmarktparticipatie, $b = -.003$, $t = -2.862$, $p = .004$. Dit betekent dat met iedere toename van een jaar, de kans op arbeidsmarktparticipatie met 0.3% daalt.

5. Conclusie en discussie

In dit onderzoek wordt antwoord gegeven op de vraag in hoeverre sociaal kapitaal de arbeidsmarktparticipatie voorspelt en wat de invloed van het wonen in een lage-inkomen buurt hierbij is. Gaat de uitspraak ‘het gaat niet om wat je weet, maar om wie je kent’ werkelijk op? Is de zorg om negatieve effecten van het wonen in een lage-inkomen buurt legitiem, of slechts gebaseerd op theoretische argumenten uit de Verenigde Staten? Om dit te onderzoeken is gebruikt gemaakt van de data van de Nederlandse Levensloopstudie (NELLS; De Graaf et al., 2010). De hypotheses in dit onderzoek zijn getoetst aan de hand van een LPM (Linear Probability Model).

De eerste verwachting in dit onderzoek was dat de hoogte van de status van contacten in het sociale netwerk een positief effect heeft op de kans op arbeidsmarktparticipatie. Op basis van de resultaten kan deze verwachting niet bevestigd worden. Dit betekent dat het hebben van contacten met een hogere status in je netwerk niet leidt tot een verhoogde kans op arbeidsmarktparticipatie. Dit resultaat is tegenstrijdig aan de *social resources theory* (Lin et al., 1981) en aan de bevindingen van eerder onderzoek (De Graaf & Flap, 1988; Hällsten et al., 2017; Lin, 1981; Marsden & Hurlbert, 1988; Quite et al., 2013). Door het toevoegen van de controlevariabelen verdween het, in eerste instantie positieve effect, in zijn geheel. Hier kan uit geconcludeerd worden dat het eigen opleidingsniveau, etniciteit, geslacht en leeftijd betere voorspellers zijn voor de kans op arbeidsmarktparticipatie dan de hoogte van de status van contacten in het netwerk. Deze bevinding is tegenstrijdig aan eerder onderzoek uit Zweden, waar de effecten van sociaal kapitaal robuust bleken te zijn voor de controlevariabele opleidingsniveau (Hällsten et al., 2017). Uit de studie van Quite et al. (2013) in Nederland kwam echter wel naar voren dat het eigen opleidingsniveau voor mannen belangrijker is dan het hebben van sociaal kapitaal als het gaat om het verkrijgen van een hogere status (Quite et al., 2013). Sociaal kapitaal heeft in deze studie ongeveer een vijfde van het effect van opleiding.

De tweede verwachting in dit onderzoek was dat de dichtheid van het sociale netwerk een negatief effect heeft op de kans op arbeidsmarktparticipatie. Op basis van de resultaten van dit onderzoek kan niet bevestigd worden dat een dicht netwerk leidt tot een afname in de kans

op arbeidsmarktparticipatie. De rol van de netwerkstructuur is in dit onderzoek anders dan verwacht op basis van de theorie en eerdere bevindingen (Burt, 2004; Granovetter, 1973; Lancee, 2010; Lin et al., 1981; Marsden & Hurlbert, 1988; Putnam, 2000). Ondanks dat de relatie niet aangetoond kan worden, is het opmerkelijk dat de verwachte negatieve relatie, een positieve relatie blijkt te zijn. De resultaten laten namelijk zien dat een hogere mate van dichtheid van het netwerk zorgt voor een verhoogde kans op arbeidsmarktpercentage. Dit resultaat suggereert dat het idee van de kracht van zwakke banden (Granovetter, 1973) niet altijd op gaat. Gee et al. (2017) vonden in hun onderzoek ook dat het de sterke banden zijn die belangrijker zijn voor het vinden van een baan. Zwakke banden zijn belangrijk omdat individuen meer zwakke banden hebben dan sterke banden, maar uiteindelijk is de kans op het vinden van werk groter door middel van één sterke band dan door één zwakke band (Gee et al., 2017). Een mogelijke verklaring hiervoor komt naar voren uit onderzoek van Kim en Fernandez (2017). Zij vinden een causaal verband tussen de sterkte van de band en de kans dat informatie over banen daadwerkelijk doorgegeven wordt. Uit het onderzoek komt naar voren dat potentiële verwijzers eerder werkinformatie doorgeven aan hun sterke banden dan aan hun zwakke banden. De voordelen die zwakke banden met zich meebrengen moeten dus afgewogen worden tegen het waarschijnlijke feit dat de zwakke banden minder snel informatie zullen delen over eventuele baankansen dan de sterke banden (Kim & Fernandez, 2017).

De derde verwachting in dit onderzoek was dat het wonen in een lage-inkomen buurt het positieve effect tussen de hoogte van de status van contacten en de kans op arbeidsmarktparticipatie verzwakt en het negatieve effect tussen de dichtheid van het netwerk en de kans op arbeidsmarktparticipatie versterkt. Hoewel er een negatieve relatie is gevonden tussen het wonen in een lage-inkomen buurt en de kans op arbeidsmarktparticipatie, kan deze relatie niet verklaard worden door verschillen in sociaal kapitaal. Dit betekent dat het wonen in een lage-inkomen buurt het effect tussen sociaal kapitaal en de kans op arbeidsmarktparticipatie niet beïnvloedt. Deze bevindingen kunnen niet bevestigen dat het wonen in een lage-inkomen buurt leidt tot sociale isolatie (Wacquant & Wilson, 1989; Wilson, 1987). Omdat deze studie beschikt over een dataset met een groot aantal buurten, kunnen resultaten van dit onderzoek beter gegeneraliseerd worden dan eerder onderzoek in Nederland dat heeft kunnen doen. Zo bevestigde onderzoek van Pinkster (2009) het bestaan van sociale isolatie in Nederlandse achterstandswijken. Echter betrof deze studie slechts twee buurten en een klein aantal respondenten. Verder kunnen er geen conclusies getrokken worden over de veronderstelling dat effectieve mobilisatie van sociaal kapitaal achterwegen blijft in lage-inkomen buurten (Smith, 2005, 2008). Er is op Nederlands gebied tot dusver geen bewijs gevonden voor zulke

buurt-gerelateerde invloeden op de arbeidsmarkt. Een mogelijke verklaring kan zijn dat Nederland niet op hetzelfde niveau achterstandsbuurten kent zoals de Verenigde Staten die kent. Het zou zo kunnen zijn dat pas vanaf een zekere mate van achterstand in een buurt zulke processen worden *getriggerd*, en Nederland geen buurten kent met deze mate van ernstige achterstand. Resultaten dat er geen interactie-effect bestaat tussen het wonen in een lage-inkomen buurt en het sociaal kapitaal van een persoon zou gevolgen kunnen hebben voor het beleid dat gevoerd wordt om van achterstandswijken gemixte buurten te maken (met als doel voordelen te bieden aan inwoners met een lage sociaaleconomische positie, doordat ze via buurtgenoten uit de middenklasse toegang krijgen tot sociale netwerken met betere kansen (CBS, 2011)).

Dit onderzoek kent ook een aantal beperkingen. Een eerste limitatie betreft het gemeten netwerk van de respondenten. Om de netwerkcompositie te meten is in dit onderzoek gebruik gemaakt van de *name-generator* techniek. Een nadeel van deze techniek is echter dat deze neigt om de sterke banden vast te leggen in plaats van de zwakke banden. Wanneer een respondent gevraagd wordt naar de personen waarmee hij of zij belangrijke dingen heeft besproken in de afgelopen 6 maanden, zullen als eerste de namen van de personen naar boven schieten waarmee hij of zij een meer interactieve of intiemere band heeft. Een gevolg hiervan is dat er een *bias* ontstaat voor de sterke banden. Met deze techniek wordt de verborgen informatie en ingebedde middelen in het netwerk van een respondent niet geïdentificeerd. De *position-generator* techniek zou in dit opzicht een voordeel bieden ten opzichte van de *name-generator* techniek (Lin & Dumin, 1986). Een tweede limitatie betreft de leeftijdsgroep meegenomen in dit onderzoek. Omdat dataverzameling gericht was op de bevolking tussen de 15 en 45 jaar, heeft deze studie de leeftijdsgroep 45-65 niet tot zijn beschikking. Het zou echter mogelijk kunnen zijn dat het effect van sociaal kapitaal op arbeidsmarktparticipatie voor mensen boven de 45 jaar verschilt met de jongere leeftijdsgroep. Zo zou het bijvoorbeeld kunnen zijn dat jongere werknemers meer gewild zijn dan oudere werknemers, waardoor zij minder belang hebben bij sociaal kapitaal dan werknemers boven de 45 jaar.

Ondanks dat er geen significante verbanden zijn gevonden voor de effecten van sociaal kapitaal op arbeidsmarktparticipatie, is het van belang te benadrukken dat in studies zoals deze geen conclusies over de causaliteit getrokken kunnen worden. Er moet bijvoorbeeld rekening gehouden worden met de mogelijkheid van wederzijdse afhankelijkheid van de variabelen. Dit endogeniteitsprobleem houdt in dat sociaal kapitaal bijdraagt aan de kans op arbeidsmarktparticipatie, maar dat arbeidsmarktparticipatie ook bijdraagt aan het verhogen van sociaal kapitaal. In dit laatste geval zou er bijvoorbeeld sprake kunnen zijn van selectie-

effecten. Dit zou kunnen betekenen dat personen die niet participeren op de arbeidsmarkt, ervoor kiezen om te gaan met andere personen die ook niet participeren op de arbeidsmarkt. Het gevolg hiervan is dat men minder sociaal kapitaal in zijn bezit heeft dan wanneer men ervoor kiest om met mensen om te gaan die wel participeren op de arbeidsmarkt.

In toekomstig onderzoek zou gebruik gemaakt kunnen worden van longitudinaal onderzoek om het hiervoor genoemde causaliteitsprobleem uit te sluiten. Een tweede aanbeveling voor toekomstig onderzoek is de verschillen in het belang van sociaal kapitaal op verschillende uitkomsten op de arbeidsmarkt over verschillende landen beter te onderzoeken, omdat bevindingen van eerder onderzoek suggereren dat de effecten per land verschillend zijn. Als laatste is er vervolgonderzoek in Nederland nodig om te achterhalen in hoeverre in achterstandsbuurtten effectieve mobilisatie van sociaal kapitaal achterblijft, omdat contacten niet bereid zijn hulp te bieden bij het vinden van een baan. Dit mechanisme behoeft meer onderzoek op Nederlands gebied. Dit onderzoek heeft hierbij een kleine opstap gegeven om deze relatie verder te onderzoeken.

Referenties

- Bayer, P., Ross, S. L., Topa, G. (2008). Place of work and place of residence: informal hiring networks and labor market outcomes. *Journal of political economy*, 116(6), 1150-1196.
- Bourdieu, P. (1985). The forms of capital. In J.G. Richardson, *handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241-258). New York: Greenwood.
- Boxman, E. A. W., de Graaf, P. M., & Flap, H. D. (1991). The impact of social and human capital on the income attainment of Dutch managers. *Social Networks*, 13(1), 51-73.
- Burt, R.S. (1992). *Structural holes, the social structure of completion*. Cambridge: Harvard University Press.
- Burt, R. S. (2004). Structural holes and good ideas. *American Journal of Sociology*, 110(2), 349-399.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2018, 20 februari). Arbeidsparticipatie naar leeftijd en geslacht. Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nlnl/achtergrond/2018/07/arbeidsparticipatie-naar-leeftijd-en-geslacht>.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2011). *Maakt het uit waar je woont? Sociale stijging en invloed van de buurt*. Geraadpleegd op 09-06-2017, op <https://www.cbs.nl/nlnl/achtergrond/2011/13/maakt-het-uit-waar-je-woont-sociale-stijging-en-invloed-van-de-buurt>.
- Campbell, K. E., Marsden, P.V., Hurlbert, J.S. (1986). Social resources and socioeconomic status. *Social Networks*, 8(1), 97-117.
- Carpenter, J., Chauviré, Y., White, P. (1994) Marginalization, polarization and planning in Paris. *Built Environment*, 20(3), 218-230.
- Coleman, J. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94, 95-121.
- De Graaf, N. D., Flap, H.D. (1988). With a little help from my friends: social resources as an explanation of occupational status and income in West Germany, The Netherlands, and the United States. *University of North Carolina Press*.
- De Graaf, P. M., Kalmijn, M., Kraaykamp, G., Monden, W. S. (2010). *Design and content of the NETHERLANDS Longitudinal Lifecourse Study (NELLS)*. Research report. Tilburg University & Radboud University Nijmegen, Netherlands.
- De Graaf, P. M., Kalmijn, M., Kraaykamp, G., Monden, W. S. (2010). *The NETHERLANDS Longitudinal Lifecourse Study (NELLS Wave 1)*. Dataset. Tilburg University &

Radboud University Nijmegen, Netherlands.

- Galster, G. (2002). Trans-Atlantic perspectives on opportunity, deprivation and the housing nexus. *Housing Studies*, 17, 5-12.
- Gee, L. K., Jones, J., Burke, M. (2017). Social networks and labor markets: how strong ties relate to job finding on Facebook's social network. *Journal of Labor Economics*, 35(2), 485-518.
- Granovetter, M. S. (1973). The strength of weak ties. *American Journal of Sociology*, 78(6), 1360-1380.
- Hällsten, M., Edling, C., Rydgren, J. (2017). Social capital, friendship networks, and youth unemployment. *Social Science Research*, 61, 234-250.
- Helliwell, J. F., Putnam, R. D. (2007). Education and social capital. *Eastern Economic Journal*, 33(1), 1-19.
- Huang, J., Maassen van den Brink, H. M., Groot, W. (2009). A meta-analysis of the effect of education on social capital. *Economics of Education Review*, 28, 454-464.
- Joshi, S., Mooney, S. J., Rundle, A. G., Quinn, J. W., Bear, J. R., & Cerdá, M. (2017). Pathways from neighborhood poverty to depression among older adults. *Health & Place*, 43, 138-143.
- Kerckhof, A. (2002). The transition from school to work. In Mortimer, J. T., Larson, R. W. (Eds.), *The changing adolescent experience: societal trends and the transition to adulthood* (pp. 52-87) Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.
- Kim, M., Fernandez, R. M. (2017). Strength matters: tie strength as a causal driver of networks' information benefits. *Social Science Research*, 65, 268-281.
- Kramarz, F., Skans, O. N. (2014). When strong ties are strong: networks and youth labour market entry. *The review of economic studies*, 81(3), 1164-1200.
- Lancee, B. (2010). The economic returns of immigrants' bonding and bridging social capital: The Case of the Netherlands. *International Migration Review*, 44(1), 202-226.
- Lin, N., Dumin, M. (1986). Acces to occupations through social ties. *Social networks*, 8(4), 365-385.
- Lin, N. (1999). Building a network theory of social capital. *Connections*, 22(1), 28-51.
- Lin, N., Walter, M. E., Vaughn, J. C. (1981). social resources and strength of ties: structural factors in occupational status attainment. *American Sociological Review*, 46, 393-405.
- Lin, N., Walter, M. E., Vaughn, J. C. (1981). Social resources and occupational status attainment. *University of North Carolina Press*.

- Marmaros, D., Sacerdote, B. (2002). Peer and social networks in job search. *European Economic Review*, 46(4-5), 870-879.
- Marsden, P. V., Hurlbert, J. S. (1988). Social resources and mobility outcomes: A replication and extension. *Social Forces*, 66(4), 1038-1059.
- Miltenburg, E. M. (2017) A different place to different people. Conditional neighbourhood effects on residents' socio-economic status. Amsterdam: *University of Amsterdam, PhD dissertation*.
- Mood, C. (2010). Logistic regression: why we cannot do what we think we can do, and what we can do about it. *European sociological review*, 26(1), 67-82.
- Mouw, T. (2003). Social capital and finding a job: Do contacts matter? *American Sociological Review*, 68(6), 868-898.
- Odgers, C. L., Donley, S., Caspi, A., Bates, C. J., & Moffitt, T. E. (2015). Living alongside more affluent neighbors predicts greater involvement in antisocial behavior among low-income boys. *J Child Psychol Psychiatry*, 56(10), 1055-1064.
- Pinkster, F. (2009). Neighborhood-based networks, social resources, and labor market participation in two Dutch neighborhoods. *Urban Affairs Association*, 31(2), 213-231.
- Putnam, R. (2000). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: *Simon and Schuster*.
- Quite, W., Hofstra, B., Knigge, A., de Schipper, N. (2013). De werking van sociaal kapitaal in het statusverwervingsproces in Nederland. *Mens en maatschappij*, 88(4), 400-425.
- Smith, S. S. (2005). Don't put my name on it: social capital activation and job-finding assistance among black urban poor. *American Journal of Sociology*, 111(1), 1-57.
- Smith, S. S. (2008). A question of access or mobilization? Understanding inefficient job referral networks among the black poor. In N. Lin & B. Erickson, *social capital: an international research program* (pp. 107-133). Oxford: Oxford University Press.
- Topa, G., Setren, E., Brown, M. (2011). Do informal referrals lead to better matches? Evidence from a firm's employee referral system. *Journal of Labor Economics*, 34(1), 161-209.
- Van der Klaauw, B., Van Ours, J. C. (2003) From welfare to work: does neighborhood matter? *Journal of Public Economics*, 87, 957-985.
- Van Tubergen, F., Volker, B. (2015) Inequality in access to social capital in the Netherlands. *Sociology*, 49(3), 521-538.
- Verhaeghe, P. (2011). Different networks, different resources? The ethnic inequalities in the access to social capital in Belgium. Gent: Universiteit Gent, proefschrift.

Wacquant, L. J. D., Wilson, W. J. (1989). The cost of racial and class exclusion in the inner city. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 501, 8-25.

Wilson, W. J. (1987). *The truly disadvantaged*. Chicago: *The University of Chicago Press*.

Appendix 1: Logistische regressie-analyse

Tabel 3. Logistische regressie-analyse met de voorspelde kans op arbeidsmarktparticipatie

	Model 1		Model 2		Model 3	
	B	S.E.	B	S.E.	B	S.E.
Constante	-.430**	.148	-.369*	.150	-.020	.250
Hoogte status van contacten	.242***	.027	.229***	.027	.025	.033
Dichtheid van het netwerk	.085	.045	.077	.046	.060	.047
% Lage-inkomen ontvangers in de buurt			-.037***	.007	-.032***	.007
Hoogte status van contacten * % lage-inkomen ontvangers in de buurt			.005	.005	.002	.005
Dichtheid van het netwerk * % lage-inkomen ontvangers in de buurt			-.008	.008	-.006	.008
Etniciteit						
Westerse allochtoon					.179***	.016
Niet-Westerse allochtoon					-.912***	.186
Autochtoon					-.641***	.089
Opleidingsniveau					ref.	ref.
Geslacht (man=1)					.686***	.086
Leeftijd					-.013*	.005

Notes: N=3032; *p<.05, **p<.01, ***p<.001; tweezijdig getoetst; gepresenteerde effecten zijn ongestandaardiseerd.